

Strategie udržitelného rozvoje Univerzity Palackého v Olomouci

Obsah

OBSAH	1
ÚVOD	2
VIZE	3
MISE	3
CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE (SDGS)	3
STRATEGICKÝ ZÁMĚR UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI 2021+	4
PRIORITNÍ OBLASTI UDRŽITELNÉHO ROZVOJE UP	4
PROVOZ A SPRÁVA	5
1. <i>Energie</i>	5
2. <i>Odpady a cirkulární ekonomika</i>	6
3. <i>Voda a zeleň</i>	6
4. <i>Objekty a infrastruktura</i>	7
5. <i>Informační technologie a digitalizace</i>	8
6. <i>Stravování</i>	9
7. <i>Doprava</i>	9
8. <i>Odpovědné nakupování</i>	10
VZDĚLÁVÁNÍ, VĚDA A VÝZKUM	10
9. <i>Vzdělávání k udržitelnosti</i>	10
10. <i>Věda a výzkum v udržitelnosti</i>	11
SPOLÉČENSKÁ ODPOVĚDNOST A TŘETÍ ROLE UNIVERZITY	12
11. <i>Společenství pro udržitelnost</i>	12
12. <i>Rovné příležitosti pro všechny</i>	12
13. <i>Podpora regionu</i>	13
14. <i>Strategická partnerství</i>	13
VAZBA CÍLŮ STRATEGIE A CÍLŮ SDGS A SZ UP	14
ORGANIZACE A ŘÍZENÍ	15
IMPLEMENTACE STRATEGIE UDRŽITELNOSTI	15
SEZNAM ZKRATEK	17
ZDROJE	18

Úvod

Udržitelný rozvoj je stěžejní rovinou života Univerzity Palackého v 21. století. Zjevné změny klimatu, akcelerující rozvoj technologií a inovací a trendy ve vývoji globální, evropské i české společnosti tvoří výchozí rámec pro dynamiku změn na naší univerzitě. Tato východiska vytváří prostředí vlivů, potenciálů, příležitostí i hrozeb, na které Univerzita Palackého v Olomouci (dále jen UP) vědomě reaguje. Jednání a rozhodování univerzity v této oblasti by měla být cílevědomá a systematická. Rámec k tomu poskytuje předkládaná strategie.

Strategie udržitelnosti UP stanovuje základní koncepci a východiska udržitelného rozvoje na celé univerzitě. Napříč všemi fakultami se tak řeší nejen otázky životního prostředí, ale i zdraví a zdravého životního stylu v neširších souvislostech (např. celosvětový koncept „One Health“), pohybových aktivit, vzdělání a společenské odpovědnosti. Spojovacím článkem je zde kritické myšlení a otevřený dialog o všech otázkách, které s udržitelným rozvojem souvisí. I díky takovému dialogu se univerzita rozhodla tento dokument vypracovat.

V tomto kontextu pak Strategie navazuje především na dokumenty *Cíle udržitelného rozvoje OSN*, *Zelená dohoda pro Evropu*, *Česká republika 2030* a na *Strategický záměr UP 2021+*. Strategie v tomto ohledu vytyčuje základní vizi a misi univerzity v oblasti udržitelného rozvoje, definuje v souladu s věcným a funkčním rozdělením řešených oblastí tři strategické pilíře udržitelnosti v prostředí univerzity, v jejichž rámci vytyčuje hlavní cíle a uvádí výčet základních opatření k plnění těchto cílů.

Pro úspěšné naplňování strategie udržitelnosti budou nezbytná praktická upřesnění konkretizovaná v akčních plánech s časovým harmonogramem. Praktické akční plány, které budou po předchozí analýze rovněž sledovat plnění nastavených indikátorů a pokrok v jednotlivých opatřeních, budou také obsahovat finanční alokace řešení daných cílů tak, aby byly v souladu s ekonomickým plánem UP a byly financovány z maximální možné míry z externích zdrojů. U každého opatření je přitom třeba dbát zejména na to, aby neomezovala akademické svobody a aby prioritou zůstalo naplňovat poslání UP.

Pro aktivní plnění daných cílů je potřeba zdůraznit roli jednotlivce. Každý může přispět na cestě k udržitelné univerzitě. Ať je to uvážlivé zacházení s energií, volba způsobu dopravy, třídění odpadu a omezování jeho vzniku, péče o zeleň, omezování spotřeby papíru či jiná opatření, každý z nás zde může přispět k tomu, jak se podaří tuto strategii naplňovat. Naším cílem je o tématu mluvit, odpovídat na otázky či nesrovnalosti a zdůrazňovat významnost udržitelnosti v našem chování.

Vize

Univerzita Palackého v Olomouci
je plně environmentálně, společensky a ekonomicky udržitelná

- UP je všestranně odpovědná vůči životnímu prostředí, omezuje dopady své činnosti na změnu klimatu, systematicky učí a s důrazem na kritické myšlení vede k environmentálně odpovědnému chování své studenty i zaměstnance.
- UP se chová odpovědně ke společnosti, pomáhá rozvíjet regionální a místní komunitu, je inspirujícím příkladem všem členům společnosti jak z oblasti široké, tak i odborné veřejnosti.
- UP jedná udržitelně v oblasti hospodářského pilíře udržitelnosti, hospodaří a strategicky využívá své finance, hmotné i nehmotné zdroje a hodnoty, je odpovědným hospodářem uvažujícím v dlouhodobé perspektivě s ohledem na aktuální potřeby svého fungování.¹

Mise

- UP se systematicky zaměří na naplňování 14 cílů této strategie. UP bude uvádět do svého chodu opatření směřující k urgentní reakci na klimatickou krizi a přispívání k plnění *Cílů udržitelného rozvoje* (SDGs) stanovených OSN.
- UP bude svým chováním přispívat k pozitivnímu vlivu na udržitelný rozvoj. UP adaptuje svou infrastrukturu na změnu klimatu a rovněž v tomto duchu bude inspirovat další subjekty k jednání na místní, regionální, národní i nadnárodní úrovni.
- UP bude jednat v souladu se *Strategickým rámcem České republiky 2030* a v souladu s členstvím ČR v Evropské unii se bude přibližovat k uhlíkové neutralitě podle závazků *Pařížské dohody a Zelené dohody pro Evropu*, a to nejpozději do konce roku 2050.
- Svou vědeckovýzkumnou činností bude hledat nová řešení pro udržitelný rozvoj, zavádět je do chodu univerzity a nabízet je širší společnosti v rámci třetí role UP.

Cíle udržitelného rozvoje (SDGs)

Cíle udržitelného rozvoje OSN, které navazují na Rozvojové cíle tisíciletí, jsou programem lidského chování v udržitelném rozvoji do roku 2030, které oficiálně schválil summit OSN 25. září 2015 v New Yorku. Hlavními oblastmi jsou lidé, planeta, prosperita, mír a partnerství. I naše univerzita může pozitivně působit na tyto cíle a přispívat k jejich naplňování. Soulad a vazby cílů této strategie s cíli SDGs (Sustainable Development Goals) uvádí strategie níže v tabulce 1. (OSN, 2015)

¹ Strategická vize UP v oblasti udržitelnosti je definována v souladu se třemi základními pilíři udržitelného rozvoje. Ty jsou rovněž promítnuty do definice globální vize v rámci udržitelnosti.

Obr. 1: Cíle SDGs finálně přijaté na summitu OSN 25. září 2015 v New Yorku. Zdroj: Informační centrum OSN.

Strategický záměr Univerzity Palackého v Olomouci 2021+

Strategický záměr UP (dále jen SZ UP), který byl schválen na začátku roku 2021 a který naplňuje Strategický záměr ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro oblast vysokých škol, je závazný dokument formulující prioritní oblasti rozvoje a směru UP. Jeho součástí je šestá kapitola s názvem *Zdravá, společensky odpovědná a udržitelná univerzita*, která stanovila základní rámec pro Strategii udržitelného rozvoje UP. Jedná se zejména o cíl 6: *Systematizace nástrojů třetí role*, v němž se předpokládá příprava koncepce společenské odpovědnosti a udržitelného rozvoje.

Dále z povahy svého předmětu navazuje Strategie udržitelnosti na předchozí pátou kapitolu SZ UP, konkrétně na cíl 5: *Snížení administrativní zátěže a optimalizace infrastruktury* (zde zejména v oblasti optimalizace infrastruktury – cíl 5.3: *Rozvoj a optimalizace infrastruktury*).

Pro Strategii udržitelnosti UP jsou SZ UP a SDGs dvě základní východiska. Soulad a vazby cílů této strategie se SZ UP uvádí strategie níže v tabulce 1.

Prioritní oblasti udržitelného rozvoje UP

Strategie udržitelnosti UP stanovuje tři prioritní oblasti, které odpovídají věcnému zaměření, potenciálu pro naplňování cílů, činností a výsledků. Prioritní oblasti se vzájemně doplňují a v některých aspektech přirozeně překrývají.

Klíčová pro realizaci a další rozvoj udržitelnosti UP je věcná náplň prioritních oblastí, která sestává z již konkrétních cílů a opatření vedoucích k jejich dosažení.

Po přijetí Strategie udržitelnosti bude následujícím krokem pro každé období zpracovávání, pravidelně hodnocen a postupně v případě potřeby aktualizován akční plán, ve kterém se stanoví opatření, jež budou v tomto časovém období podrobně řešena s definicí nástrojů k jejich realizaci.

Vzhledem k tomu, že účelné naplánování těchto kroků vyžaduje podrobnou přípravu, mnohdy časově a komunikačně náročnou (analýza stavu, sběr a vyhodnocování dat, projednání organizace), budou tyto činnosti předmětem rozpracování v rámci prvního akčního plánu na roky 2022–2023, a to po schválení této Strategie udržitelnosti na konci roku 2021. Akční plány pak budou pravidelně dle potřeby zpracovávány na období dvou let a jejich cílem bude postupná implementace konkrétních opatření plnících příslušné cíle Strategie udržitelnosti včetně vyhodnocování stanovených indikátorů.

Provoz a správa

Jako prioritní oblast je z pohledu udržitelnosti řešena provozně-technická stránka života univerzity. Veškeré cíle a následně opatření k jejich plnění sledují širokou škálu motivů, které se vzájemně doplňují.

V praxi je potřeba hledat cesty, aby jednotlivá opatření byla proveditelná z pohledu **environmentálního** (např. emisní stopa, hospodaření se zdroji a další dopady na životní prostředí), **ekonomického** (zejm. finanční proveditelnosti, návratnost investic, přímé a nepřímé ekonomické dopady včetně dimenze hodnoty ekosystémových služeb) a **společenského** (změna chování, spotřebitelského jednání, péče o zdraví, psychologický rozvoj).

1. Energie

Hospodaření s energií a problematika zdrojů energie představuje v době klimatické změny jeden z klíčových aspektů udržitelného rozvoje (dopady na klima, zdraví uživatelů, lokální ekosystém/mikroklima apod.). Současně jde o významný finanční náklad (náklady za energie, náklady na údržbu a renovaci budov).

Jako cíle jsou v duchu moderní energetiky sledovány energetické úspory, snížení energetické náročnosti, zvýšení energetické účinnosti, snížení uhlíkové stopy (emisí skleníkových plynů) i celkové ekologické a uhlíkové stopy UP. Primárně se jedná o elektrickou energii, teplo a plyn.

Opatření k plnění cíle:

- 1.1 Analýza výchozího stavu: pasportizace infrastruktury, analýza potenciálu energetických opatření, energetický audit.
- 1.2 Aplikace systému energetického managementu (vč. SMART nástrojů měření a řízení pro efektivní energetický management, senzorů, smart metering,

inovativních nástrojů správy budov), zavedení vhodného způsobu certifikace a standardu. (Siemens, 2021)

- 1.3 Snižování podílu zdrojů energie produkujících emise CO₂ a aplikace bezemisních zdrojů včetně akumulace energie a její distribuce (mikro/smart GRID) a prodeje. (Pranadi, 2016)
- 1.4 Provádění dalších technických a organizačních opatření ve prospěch zvyšování energetické účinnosti a dosahování energetických úspor.

2. Odpady a cirkulární ekonomika

Cílem je dosažení minimalizace množství produkovaného odpadu a snižování spotřeby neobnovitelných zdrojů v rámci chodu celé univerzity. Cílem UP je postupovat v souladu se Strategickým rámcem cirkulární ekonomiky České republiky 2040 a usilovat nejen o snížení negativních dopadů lineární ekonomiky, ale i o dlouhodobou odolnost či vytvoření obchodních a ekonomických příležitostí poskytujících environmentální a společenské benefity.

Z hlediska odpadového hospodářství má UP za cíl plnění hierarchie nakládání s odpady s preferencí předcházení vzniku odpadů. Nelze-li vzniku odpadu předejít, pak je prioritou v následujícím pořadí příprava odpadu k opětovnému použití, recyklace, jiné využití (včetně energetického využití) a až v krajním případě odstranění odpadu.

Opatření k plnění cíle:

- 2.1 Analýza výchozího stavu a sestavení plánu odpadového hospodářství a přechodu UP na cirkulární ekonomiku.
- 2.2 Rozvoj systému nakládání s veškerými druhy a složkami odpadu, materiálových toků, dodávek i poskytování produktů a služeb, v souladu s plánem odpadového hospodářství UP a principy hierarchie odpadového hospodářství cirkulární ekonomiky.
- 2.3 Zlepšení systému třídění odpadů a zvýšení podílu tříděného odpadu na celkovém množství odpadu v jednotlivých organizačních složkách UP.
- 2.4 Využití a nakládání s bioodpadem v rámci celé UP, a to zejména u menz, včetně instalace kompostérů a využití vyprodukovaného kompostu.
- 2.5 Bazar UP – sdílení již nepotřebných/nevyužitých věcí, přístrojů, techniky mezi fakultami a součástmi UP.

3. Voda a zeleň

Univerzita představuje svými budovami a další infrastrukturou podstatný prvek v lokálním (mikro)klimatu a svou velikostí současně významného aktéra z pohledu regionálních, resp. globálních environmentálních dopadů. Cíl je relevantní jak v okolí univerzity, tak uvnitř ní, v rámci uživatelů budov a infrastruktury, přímo i nepřímo v rámci ekosystémových služeb.

Význam opatření v oblasti hospodaření s vodou a zelení včetně rámce modrozelené infrastruktury spočívá v environmentální rovině (zlepšení klimatu, snížení negativních dopadů změn klimatu a posílení odolnosti sídla vůči klimatické změně), ekonomických (přímé pozitivní dopady v úsporách energií a zdrojů, nákupu služeb) či sociálních a zdravotních (edukace k udržitelnosti, zlepšení mentálních výkonů a psychosociálních aspektů, dlouhodobě pozitivní

dopady na lidskou psychiku a celkové zdraví). Cílem UP je udržitelné hospodaření s vodou a maximalizace podílu zeleně v rámci univerzity a jejího okolí.

Opatření k plnění cíle:

- 3.1 Příprava a realizace vodního auditu včetně návrhu opatření k udržitelnému hospodaření s vodou (minimalizace spotřeb, efektivní nakládání s vodou včetně srážkové vody, minimalizace znečištění vody včetně řešení aktuálních polutantů – farmaka, mikroplasty apod.).
- 3.2 Postupná realizace opatření navržených vodním auditem v oblasti vody.
- 3.3 Vyhledání (pasportizace), příprava, projekce a realizace opatření pro nakládání se srážkovou (dešťovou) vodou – retence, akumulace, využití pro potřeby UP a okolí (v souladu se Stavebními standardy statutárního města Olomouce k integraci modrozelené infrastruktury).
- 3.4 Pasportizace zeleně v rámci UP a vytvoření plánu péče a rozvoje zeleně UP a jejího okolí (pozemky UP) včetně aplikace zeleně na budovy UP (zelené extenzivní, případně intenzivní střechy) a dovnitř budov (zlepšení vnitřního komfortu).
- 3.5 Postupná realizace opatření navržených plánem péče a rozvoje zeleně UP.
- 3.6 Zajištění udržitelné péče o zeleň (seč travníků, ekologické hnojení/eliminace využití neekologických prostředků, závlahy, osivo) o vegetaci na pozemcích UP s preferencí opatření snižujících celkový výpar, snižujících efekt tepelného ostrova města a snižujících odtok vody do kanalizace (podporujících zasakování vody).

4. Objekty a infrastruktura

Jako cíl je sledována environmentálně odpovědná výstavba a renovace budov UP a její infrastruktury, která je také současně udržitelná a proveditelná ekonomicky. Plnění cíle úzce souvisí s ostatními aspekty Strategie udržitelnosti UP, a to zejména v oblasti energií, vody a zeleně, z hlediska systémového pak s cíli odpovědného nakupování (zejm. odpovědné zadávání veřejných zakázek, dále OZVZ) a také informačních technologií a digitalizace (např. BIM, viz opatření 4.5). (*BIM POINT, 2021*)

Moderně řešené budovy a infrastruktura jsou udržitelné environmentálně i sociálně, ale současně – pokud jsou moderně a udržitelně plánovány, komplexně řešeny – jsou udržitelné a proveditelné ekonomicky s tím, že z dlouhodobého pohledu (optikou celého životního cyklu investice) jsou finančně výhodnější, ať už se jedná o novostavby, nebo renovace (rekonstrukce, ideálně komplexní retrofit).

Opatření k plnění cíle:

- 4.1 Aktualizace plánu investic a pasportizace objektů a infrastruktury UP s cílem identifikace prioritních projektů k řešení a určení rámce jejich proveditelnosti udržitelným přístupem (v souladu s dalšími principy a cíli Strategie udržitelnosti) včetně finančního rámce se zohledněním dotací a inovativních metod financování (EPC) a zadávání zakázek (Performance Design & Build). (*Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2021 a Performance Design & Build, 2021*)

- 4.2 Zavedení systému certifikace budov UP typu SBToolCz (variantně v ČR kromě něj nejpoužívanější rámce LEED nebo BREEAM). (*Enerfis, 2020; LEED, 2021; SBToolCZ, 2020*)
- 4.3 Tvorba a aplikace zásad udržitelných, šetrných a klimaticky odolných budov na veškeré rekonstrukce a novou výstavbu v rámci UP, včetně vytvoření energetického standardu rekonstrukce a výstavby budov UP (variantní dle typologie budov).
- 4.4 Tvorba a aplikace zásad na pořizování technologií, přístrojového vybavení a veškerých dalších spotřebičů v rámci UP v souladu s principy udržitelného rozvoje, OZVZ a v souladu s nastavenými standardy v oblasti rozvoje objektů a infrastruktury UP.
- 4.5 Zavádění systému Building Information Management (BIM, inteligentní proces pro tvorbu a správu projektů založený na digitálním modelu) s cílem převést postupně všechny objekty a infrastrukturu do digitální podoby a zapojení kapacit UP do jeho rozvoje a aplikace. (*BIM POINT, 2021*)
- 4.6 Evidence a sdílení klíčové vědecké (především přístrojové) infrastruktury mezi fakultami a dalšími součástmi.

5. Informační technologie a digitalizace

Informační technologie představují klíčovou roli v digitalizaci a elektronizaci administrativy univerzity a měly by přispět ke snížení její náročnosti na zdroje a čas. Kompletní a pokročilá digitalizace celé univerzity je nejen příspěvkem k udržitelnosti, ale také zásadním impulsem v jejím rozvoji coby moderní vzdělávací a výzkumné instituce 21. století (působení na všechny sféry, osoby v UP, kultivace a rozvoj prostředí).

Cílem v oblasti informačních technologií, primárně digitalizace ve všech ohledech, je sledována jak udržitelnost, tak i zefektivnění správy univerzity a jejího majetku včetně zlepšování efektivity financování provozu s ohledem na celý životní cyklus investic.

Opatření k plnění cíle:

- 5.1 Elektronizace veškeré univerzitní administrativy (v oblasti personálních agend, ekonomických agend a organizačního zajištění UP) a upuštění od listinné podoby (s výjimkou zákonem příkázaných dokumentací) metodou zavádění moderních systémů DMS/ECM (Document Management System/Enterprise Content Management). (*Pay, 2020*)
- 5.2 Digitalizace výstupů ze studia (včetně závěrečných prací), které již nebude povinné odevzdávat v tištěné podobě.
- 5.3 Podpora e-knih a vydávání skript a publikací elektronickou formou kdykoliv je to vhodné.
- 5.4 Intenzivnější využívání moderní videokonferenční techniky v kombinaci s vysokorychlostní akademickou sítí – virtuální mobility.
- 5.5 Podpora využívání e-learningu.
- 5.6 Využívání ekologických opatření u datových center (např. rekuperace tepla pro účely ohřevu vody nebo technologie passive cooling).

6. Stravování

Cílem je v rámci stravovacích zařízení UP zajistit zdravou a vyváženou stravu, která bude mít pozitivní vliv nejen pro jedince, ale i pro životní prostředí. Součástí cíle je rovněž preference regionálních producentů potravin (lokální a sezónní produkce) prostřednictvím existujících nástrojů podpory lokálního zemědělství a jeho rozvoje. Dále také snižování produkce odpadu při pěstování, dopravě a přípravě pokrmů a motivace ke snižování plýtvání jídla u strážníků.

Opatření k plnění cíle:

- 6.1 Podpora zdravého a vyváženého jídelníčku.
- 6.2 Zvýšení podílu lokálních a sezónních potravin a dodavatelů za podmínky nulového nebo minimálního navýšení nákladů.
- 6.3 Snižování potravinového odpadu na straně menzy i strážníků, celkově snižovat míru plýtvání jídlem.
- 6.4 Eliminace používání jednorázových obalů včetně nápojových obalů a nádobí (jednorázové kelímky, příbory, talíře, PET a další nevratné obaly atd.) a zajištění pitných fontán (pítek) v rámci univerzitních kampusů.

7. Doprava

Cílem je podpořit zaměstnance a studenty UP, aby pro své dojížděky do práce a do školy, resp. pro zajištění mobility v rámci města, využívali udržitelné módy dopravy, konkrétně chůzi, jízdu na kole nebo hromadnou dopravu. V širším kontextu města a kraje zaujme univerzita místo lídra v oblasti udržitelné mobility. Dalším cílem je vypracování doporučení pro zajišťování pracovních cest zaměstnanců v souladu s principy udržitelné mobility.

Posílení využívání udržitelných – a zejména aktivních – módů dopravy povede k posílení kvality života zaměstnanců a studentů, posílení zdraví a fyzické kondice, eliminaci negativních dopadů na životní prostředí (eliminace produkce CO₂ a prachu) a snížení nároků na veřejný prostor (například potřeba zajištění parkovacích míst).

Opatření k plnění cíle:

- 7.1 Analýza potřeb, postojů, bariér a příležitostí zaměstnanců a studentů vzhledem k jejich mobilitě.
- 7.2 Podpora a motivace studentů a zaměstnanců k využívání aktivních módů dopravy (chůze a cyklistika); posílení příslušné infrastruktury (stojany na kola, disponibilní sprchy apod.).
- 7.3 Optimalizace veřejné dopravy vzhledem k potřebám zajištění dopravy mezi univerzitními budovami.
- 7.4 Motivace ke snižování podílu individuální automobilové dopravy v rámci kampusů UP.
- 7.5 Podpora environmentálně šetrnější individuální automobilové dopravy: zajištění infrastruktury pro dobíjení elektromobilů, posílení služeb sdílené mobility (např. carsharing), zvyšováním emisních standardů pro nákupy nových automobilů UP.
- 7.6 Motivace ke snižování počtu uskutečněných studijní a služebních cest leteckou dopravou, především tam, kde je cíl cesty stejně časově dosažitelný jiným dopravním prostředkem (zejména vlakem).

8. Odpovědné nakupování

UP je dle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (ZZVZ) povinna dodržovat zásady sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovací (tj. odpovědné zadávání veřejných zakázek, OZVZ). Inovace jsou v tomto ohledu chápány jako prostředek dosažení sociálně a environmentálně odpovědného zadávání.

Podle moderních a legislativně aktuálních principů OZVZ je prioritním takový postup zadávání veřejných zakázek, který zohledňuje zejména kvalitu, technické parametry významné pro funkčnost a produktivitu předmětu zakázky, a pokud je to relevantní, jedno nebo více hledisek z pohledu udržitelnosti a odpovědnosti. Jedná se zejména o následující hlediska: pracovní příležitosti, důstojné pracovní podmínky, dodržování sociálních a pracovních práv, sociální začlenění (včetně zdravotně postižených osob), rovné příležitosti, přístupnost, uzpůsobení podmínek pro všechny, zohlednění kritérií trvale udržitelného rozvoje včetně otázek dopadů na životní prostředí (v celém životním cyklu investice/nákupu služby), ekologická stopa dodavatele/produktu, etika obchodu a širší dobrovolné dodržování sociální odpovědnosti dodavatelů při současném dodržování zásad zakotvených mj. ve Smlouvě o fungování EU.

Opatření k plnění cíle:

- 8.1 Analýza stávajícího stavu, návrh základních principů OZVZ a definice příležitostí UP v oblasti odpovědného nakupování.
- 8.2 Vytvoření a následné uplatňování standardů pro odpovědné veřejné zadávání ve spolupráci s oddělením veřejných zakázek v praxi UP (vč. monitoringu, vyhodnocování a aktualizace – rozvoje) všech organizačních složek UP.

Vzdělávání, věda a výzkum

Vzdělávání, věda a výzkum hrají zásadní roli v problematice udržitelného rozvoje. UP usiluje o špičkový výzkum na světové úrovni, který tu může přinášet nová řešení. Opatření, kterými chceme dosáhnout udržitelnosti, musejí vycházet z vědecky podložených zjištění a být podrobována kritickému zkoumání seriózními výzkumnými metodami. Ve vysokoškolském prostředí se takovýto přístup přirozeně prolíná se vzdělávacím procesem. Studenty je třeba učit kriticky myslet a diskutovat s nimi argumenty, o které se opírají jednotlivá opatření směřující k udržitelnému rozvoji. Každý jednotlivec, organizace, fakulta i jednotlivé pracoviště UP mohou jednáním na lokální úrovni ovlivnit vývoj globálně.

Čtvrtý cíl SDGs (kvalitní vzdělání) má do roku 2030 zajistit, aby všichni studenti získali znalosti a dovednosti potřebné k podpoře udržitelného rozvoje. Výzkum v udržitelném rozvoji přináší navíc nová řešení a inovace, která pomohou a ulehčí aplikaci udržitelného rozvoje v běžném životě. Generují současně příležitosti pro spolupráci s dalšími sektory jak na lokální a regionální, tak i na státní a mezinárodní úrovni.

9. Vzdělávání k udržitelnosti

Vzdělávání je hlavním pilířem a smyslem naší instituce. Vzdělání vede k ekonomickému růstu a blahobytu, ale také k větší sociální odpovědnosti a vyšší míře ochrany životního prostředí. Aby i naše univerzita přispívala k naplnění výše zmíněného cíle, měla by zařadit vzdělávání o udržitelném rozvoji do kurikula, a to jak průřezově do všech oborů (např. jako volitelný

předmět), tak i podporovat nadále rozvoj specializovaných oborů využitelných v praxi udržitelnosti. Všechny vzdělávací aktivity by měly u studentů vést k samostatnému kritickému myšlení.

UP se zaměřuje i na neformální vzdělávání a popularizaci udržitelného rozvoje, především v kontextu technologického vývoje a univerzitního výzkumu. Systematicky se této činnosti věnuje Pevnost poznání – Centrum popularizace Přírodovědecké fakulty UP, jejíž zaměstnanci zpřístupňují široké veřejnosti problematiku prostřednictvím interaktivních expozic (Živá voda), neformálních vzdělávacích programů (programy pro ŽS a SŠ, U3V) či konkrétních tematických akcí a výstav (Prales budoucnosti, Zachraňme planetu nebo festival Země na talíři ve spolupráci s UEB atd.).

Opatření k plnění cíle:

- 9.1 Udržitelnost v kurikulu univerzity – volitelné předměty týkající se udržitelnosti vyučovány napříč obory a celou univerzitou, protože pomáhají vychovávat odpovědnou společnost, a také v rámci celoživotního vzdělávání.
- 9.2 Přednášky a besedy o udržitelnosti vedoucí k rozšíření znalostí zaměstnanců a veřejnosti (lokální komunity).
- 9.3 Kampaně zaměřené na specifické cíle a potřeby (např. Neplýtvěj, Do práce bez auta, zdravý životní styl, bezodpadový životní styl a další).
- 9.4 Články a propagace v UP Žurnálu – podpora výše uvedených způsobů vzdělávání a uplatnění v praxi.

10. Věda a výzkum v udržitelnosti

Cílem je posílení interdisciplinárního vědeckého výzkumu v oblasti udržitelnosti na národní i mezinárodní úrovni, který by vedl k inovacím a novým trendům v této oblasti a zajistil další investice, přímé a nepřímé finanční přínosy, rozvoj know-how, přidané hodnoty vědění v rámci UP a jeho aplikačního potenciálu. Smyslem je také monitoring sociálních, ekonomických a environmentálních dopadů výzkumných projektů a sdílení jejich výsledků napříč organizacemi.

UP se bude rovněž intenzivně zapojovat do projektů v oblasti výzkumu a vývoje (R&D), a to ve spolupráci s dalšími partnery, především soukromým sektorem a veřejnými institucemi (mezinárodní, EU a státní organizace v oblasti ochrany životního prostředí, udržitelného rozvoje apod.).

Důležitým úkolem je také to, aby byly jednotlivé teze či opatření environmentální politiky podrobovány odborné kritice a oponentuře. Univerzita by měla v tomto ohledu maximálně využít potenciálu svých vysoce kvalifikovaných odborníků k tomu, aby veškerá opatření v oblasti udržitelnosti byla činěna na základě adekvátního porozumění této problematiky.

Opatření k plnění cíle:

- 10.1 Analýza potenciálu a plán rozvoje UP v oblasti vědy a výzkumu v udržitelném rozvoji, nastavení parametrů, cílů a indikátorů sledujících také rozvoj zaměření UP do oblasti pilířů udržitelnosti a SDGs.
- 10.2 Systematická podpora výzkumů týkající se udržitelnosti (např. výzkum o LOHAS mezi studenty vysokých škol). (Szakály, 2017)
- 10.3 Závěrečné práce studentů s výzkumnou problematikou související s udržitelností.

10.4 Podpora kvalifikované polemiky a oponentury v oblasti politiky udržitelnosti.

Společenská odpovědnost a třetí role univerzity

Rolí univerzity je kromě vzdělávání a výzkumu také tzv. třetí role, do které se řadí aktivity působící směrem ke společnosti – mezi ně patří také udržitelný rozvoj. UP usiluje o posílení společenské odpovědnosti a environmentálně zodpovědného chování, ve kterém se chce stát lídrem a příkladem pro celou společnost. Naším cílem je dostat otázku udržitelnosti a odpovědného chování mezi klíčové oblasti UP a všech českých vysokých škol a ve spolupráci s nimi společně pracovat na dosažení cílů, kterých již nejlepší světové univerzity dosáhly, a proto se jimi můžeme inspirovat.

11. Společenství pro udržitelnost

Společenství pro udržitelnost bude dlouhodobou platformou soustředěnou na půdě UP. Posláním je slučovat odborníky i laiky, kteří se zajímají o témata udržitelnosti v různých oblastech a kteří mají zájem podílet se na rozvoji udržitelnosti v rámci univerzity. Cílem je vybudovat motivovanou komunitu lidí, se kterou bude koordinátor/ka udržitelného rozvoje úzce spolupracovat při projektech, kampaních a výzkumech, na které se bude moci obrátit v případě potřeby expertíz a názorů či potřeby pomoci při organizování akcí. Cílem je prostřednictvím této komunity podporovat extenzivně implementaci Strategie udržitelnosti a průřezově posilovat afilaci UP k udržitelnosti i v rámci neformálních vztahů a v sociálním životě univerzity.

Opatření k plnění cíle:

- 11.1 Vytvoření a fungování Společenství pro udržitelnost, kde budou zastoupeny pokud možno všechny části univerzity.
- 11.2 Realizace aktivit a zapojení Společenství pro udržitelnost do života UP a tzv. třetí role univerzity.

12. Rovné příležitosti pro všechny

Univerzita chápe kontinuální vytváření a podporu rovných příležitostí jako imanentní součást svého trvale udržitelného působení. V rámci své působnosti bude i nadále pokračovat v podpoře i zachování rovných příležitostí a podmínky pro sociální inkluzi v rámci univerzity, místní komunity i ve společnosti obecně. Svými pedagogickými, vědeckovýzkumnými aktivitami a činnostmi v rámci tzv. společenské odpovědnosti podporuje odstraňování překážek k zapojení osob se zdravotním postižením, příslušníků menšin a dalších skupin obyvatelstva, které jsou ohroženy sociální exkluzí. Zvláštní pozornost věnuje univerzita prevenci negativního a nevhodného jednání, které na základě genderových stereotypů, případného zneužívání postavení či nekolegiálního chování ohrožuje zdravé pracovní a studijní prostředí.

Opatření k plnění cíle:

- 12.1 Analýza situace v oblasti rovných příležitostí mezi zaměstnanci a studenty UP a návrh dalšího postupu UP v této oblasti.
- 12.2 Sumarizace aktivit UP v oblasti vnitřního působení i vnější role UP v dané oblasti.

12.3 Pravidelná aktualizace uplatňování zásad rovných příležitostí a realizace aktivit na jejich rozvoj a podporu.

13. Podpora regionu

Podpora regionálních výrobců a výrobků je zásadní pro jejich úspěchy na celorepublikovém i světovém trhu a zároveň je příznivá k životnímu prostředí. Obyvatelé Olomouce a Olomouckého kraje mají různé potřeby a požadavky co se týče infrastruktury, sportu, čistoty ovzduší či dalších oblastí a univerzita si klade za cíl je podporovat ve všech těchto sférách. Cíl je sledován ve všech pilířích udržitelného rozvoje regionu Olomouckého kraje, jehož je UP inherentní součástí, a to se všemi relevantními aktéry lokálního socio-ekonomického ekosystému. Podpora rozvoje spolupráce s Olomouckým krajem a statutárním městem Olomouc je směřována do oblasti strategické a koncepční (sdílení know-how, společná participace na rozvoji místa a regionu), do oblasti ekonomické (využití inovací v regionu) a do oblasti sociální (viz další cíle v oblasti společenské odpovědnosti).

Opatření k plnění cíle:

- 13.1 Spolupráce se statutárním městem Olomouc a Olomouckým krajem na zlepšení infrastruktury města a čistého ovzduší.
- 13.2 Spolupráce s neziskovými organizacemi.
- 13.3 Spolupráce s dalšími výzkumnými organizacemi a aktéry inovačního ekosystému regionu.

14. Strategická partnerství

Navazovat strategická partnerství na národní i nadnárodní úrovni je pro univerzitu velmi důležité. Od dobrých partnerů se může nejen inspirovat a učit, ale mohou se společně podílet na hlubší misi a plnit cíle s mnohem výraznějším dosahem.

Opatření k plnění cíle:

- 14.1 Prohlubování spolupráce v rámci konsorcia Aurora, které je zaměřené na výzkum a jeho sociální dopad a v rámci kterého je udržitelnost výrazně řešeným tématem. (*Aurora, 2020*)
- 14.2 Zapojení a realizace aktivního členství v Asociaci pro udržitelné univerzity, které si klade za cíl integraci témat udržitelnosti na české vysoké školy a jejich hlubší spolupráci.
- 14.3 Členství v Asociaci společenské odpovědnosti, které nabízí možnost výměny zkušeností a dobrých praxí a navazování dalších partnerství se soukromými i veřejnými organizacemi. (*Asociace společenské odpovědnosti, 2021*)
- 14.4 Členství v Platformě zainteresovaných stran CSR, která vybízí k diskuzi a dialogu v oblasti společenské odpovědnosti, jakožto jednoho ze znaků vzájemné spolupráce mezi soukromými i veřejnými subjekty. (*Portál rady kvality ČR, 2021*)
- 14.5 Zapojení se do reportu Green metrics, který hodnotí celosvětově nejlepší vysoké školy na poli udržitelnosti. (*Green metric, 2021*)
- 14.6 Zapojení se a realizace aktivního členství v Platformě odpovědného veřejného zadávání.

Vazba cílů strategie a cílů SDGs a SZ UP

Cíle Strategie udržitelnosti	SDGs																Strategický záměr UP										
	Konec chudoby	Konec hladu	Zdraví a kvalitní život	Kvalitní vzdělání	Rovnost mužů a žen	Pitná voda, kanalizace	Dostupné a čisté energie	Důstojná práce a ekonomický růst	Průmysl, inovace a infrastruktura	Méně nerovnosti	Udržitelná města a obce	Odpovědná výroba a spotřeba	Klimatická opatření	Život ve vodě	Život na souši	Mír, spravedlnost a silné instituce	Partnerství ke splnění cílů	Flexibilní studium a vzdělávání	Podpora doktorandů	Excellence ve výzkumu a vývoji	Posílení strategického řízení	Snížení administrativní zátěže a optimalizace infrastruktury	Systematizace nástrojů třetí role	Podpora společné identity	Internacionalizace v globalizovaném světě	Strategická partnerství	
Energie																											
Odpady a cirkulární ekonomika																											
Voda a zeleň																											
Objekty a infrastruktura																											
Informační technologie a digitalizace																											
Stravování																											
Doprava																											
Odpovědné nakupování																											
Vzdělávání k udržitelnosti																											
Věda a výzkum v udržitelnosti																											
Společenství pro udržitelnost																											
Rovné příležitosti pro všechny																											
Podpora regionu																											
Strategická partnerství																											

Tab. 1: Soulad zaměření jednotlivých cílů Strategie udržitelnosti UP s cíli SDGs a SZ UP. Legenda níže uvádí míru plnění, relevanci plnění, cíle Strategie udržitelnosti UP pro příslušný cíl SDGs resp. relevanci pro plnění SZ UP hodné zřetele. Na tyto oblasti by měla směřovat zvýšená pozornost a energie věnovaná do plnění Strategie udržitelnosti.

■ = zásadní pro plnění, priorita k řešení

■ = středně významný vliv hodný pozornosti

■ = nezanedbatelný význam

Organizace a řízení

Pro úspěšné naplňování vytyčených cílů musí být zvolena vhodná organizace a spolupráce zainteresovaných součástí UP a jednotlivců, schopné řízení a koordinace prostřednictvím koordinátora/ky udržitelného rozvoje ve spolupráci s vedením. K tomu bude docházet prostřednictvím dvouletých akčních plánů, ve kterých budou určena opatření a nástroje pro dané období, možnosti jejich financování, analýza výchozích dat, sledování plnění nastavených indikátorů či implementace a pokrok v jednotlivých opatřeních. Hodnocení tohoto pokroku bude probíhat prostřednictvím zpráv o udržitelnosti.

Implementace Strategie udržitelnosti

Organizační struktura

Do naplňování daných cílů budou aktivně zapojeny všechny fakulty a součásti UP, které by dané cíle měly vzít za své a aktivně přispívat k jejich plnění. Prorektor/ka pro udržitelnost a koordinátor/ka udržitelného rozvoje budou zajišťovat koordinaci týmu lidí, kteří budou do strategie zapojeni a budou organizovat a řídit přípravu (analytický podklad), koncepce a plány (energetický audit, pasportizaci), schvalování a plnění akčních plánů (indikátorů) a reporting. Komise AS pro udržitelnou univerzitu zajišťuje konzultační a expertní podporu koordinátorovi/ce a pomoc při prosazování daných cílů a opatření v akademickém senátu. Kromě intenzivního zapojení fakult by se měli zapojit všichni prorektoři a jejich úseky, zejména také oddělení veřejných zakázek, technický odbor, centrum výpočetní techniky, projektový servis nebo správa kolejí a menz. Předpokládaný harmonogram aktualizace strategie je po 10 letech, v případě potřeby k němu může dojít i dříve.

Akční plány

Akční plány budou hlavním nástrojem pro plnění této strategie. Budou připravovány ke konci období platnosti předchozí plánu, aby byly schváleny nejpozději v prvních měsících dalšího roku. Budou v nich specifikované cíle, na které se bude v daném období univerzita zaměřovat, a spolu s nimi konkrétní výchozí data, indikátory a opatření, podle kterých se bude postupovat. Součástí akčních plánů bude také finanční rozpočet daných opatření a možnosti jejich financování, časový harmonogram a určení odpovědnosti.

Monitoring a evaluace

Plnění akčních plánů budou monitorovat reporty, které budou postaveny jak na kvantitativních, tak i kvalitativních datech. Výchozím bodem budou analýzy současného stavu a cílové hodnoty, ke kterým se v daném období bude směřovat. Indikátory budou nastavovány v souladu se strategickým záměrem UP, ČR a EU se zvážením dopadů na environmentální, sociální a ekonomickou situaci UP a s ohledem na oponenturu odborné veřejnosti.

Opatření k implementaci

- Vznik webu udržitelnosti (udrzitelna.upol.cz), který bude centrální informační platformou pro studenty, zaměstnance i veřejnost v oblasti udržitelnosti – co univerzita dělá, plánuje, jak mohou přispět. Budou zde rovněž dostupné strategické dokumenty, akční plány a reporty.

- Upřesnění a schválení organizační struktury implementace strategie udržitelnosti.
- Vytvoření prvního akčního plánu na období 2022–2023, stanovení cílů a indikátorů k plnění, vytvoření týmu lidí, kteří na něm budou pracovat.
- Vytvoření reportovacího systému, na jehož přípravě se univerzita bude podílet společně s dalšími univerzitami v ČR a Asociací pro udržitelné univerzity.

Seznam zkratek

AS	Akademický senát UP
BIM	Building Information Modelling
BMS	Building Management System
BREEAM	Building Research Establishment Environmental Assessment Method
CSR	Corporate Social Responsibility (společenská odpovědnost firem)
ČR	Česká republika
EPC	Energy performance contracting
EU	Evropská unie
LEED	Leadership in Energy and Environmental Design
LOHAS	Lifestyle of health and sustainability
OSN	Organizace spojených národů
OZE	Obnovitelné zdroje energie
OZVZ	Odpovědné zadávání veřejných zakázek
PDB	Performance Design & Build
R&D	Research and development (česky výzkum a vývoj – VaV)
SBToolICZ	Národní nástroj pro certifikaci kvality budov
SDGs	Sustainable Development Goals (Cíle udržitelného rozvoje)
SZ UP	Strategický záměr Univerzity Palackého v Olomouci 2021+
TSMO	Technické služby města Olomouce
UP	Univerzita Palackého v Olomouci
ZZVZ	Zákon o zadávání veřejných zakázek

Zdroje

Asociace společenské odpovědnosti. *Bud'te součástí největší iniciativy společenské odpovědnosti (CSR) a Cílů udržitelného rozvoje (SDGs) od OSN v Česku*. [online]. Praha. 2021. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/>

Aurora. Building a European Future Together. [online]. Olomouc. 2020. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://aurora.upol.cz/>

BIM POINT. *A co je vlastně ten BIM?* [online]. Praha. 2021. [14.9.2021]. Dostupné z: https://www.bim-point.com/blog/a-co-je-vlastne-ten-bim?gclid=Cj0KCQjwkIGKBhCxARIsAINMioLoCyhnfcEJWsoWkKQjE_tFcesWecGQImO_0x-V9a-NFJnppA47a3YaAut6EALw_wcB

ČR 2030. Strategický rámec Česká republika 2030. *Úřad vlády České republiky, Odbor pro udržitelný rozvoj*. [online]. Praha. 2017. [20.10.2021]. Dostupné z: <https://www.cr2030.cz/strategie/>

Ekolamp. *Lineární vs. cirkulární ekonomika*. [online]. Praha. 2014. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://www.ekolamp.cz/cz/ke-stazeni>

Enerfis. *Certifikace budov podle standardu BREEAM*. [online]. Praha. 2020. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://www.enerfis.cz/sluzby/zelene-budovy/certifikace-budov-breeam-lead-sbtoolcz/certifikace-budov-breeam>

Evropská komise. *Zelená dohoda pro Evropu*. [online]. Brusel. 2019. [20.10.2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs

Green metric. *UI Green Metric World Universit Rankings*. University of Indonesia. [online]. Indonesia. 2021. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://greenmetric.ui.ac.id/>

LEED. *Certifikace LEED*. [online]. Praha. 2021. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://www.leed.cz/certifikace-budov/certifikace-leed/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Energetické služby se zárukou - Energy Performance Contracting (EPC)*. [online]. Praha. 2021. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/energeticka-ucinnost/energeticke-sluzby/energeticke-sluzby-se-zarukou---energy-performance-contracting-epc--105425/>

iNELS. *BMS – Building management system*. [online]. Holešov. 2018. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://www.inels.cz/bms-%E2%80%93-building-management-system>

OSN. Cíle Udržitelného rozvoje. United Nations. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. [online]. New York City. 2015. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>

Pay, B. Enterprise Content Management System Vs. Document Management System. eFileCabinet. [online]. Amsterdam. 2020. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://www.efilecabinet.com/enterprise-content-management-system-vs-document-management-system/>

Performance design and build. *Efektivní výstavba s celkovými minimálními náklady*. [online]. Praha. 2021. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://www.p-db.eu/>

Portál rady kvality ČR. *Platforma zainteresovaných stran CSR*. Ministerstvo průmyslu a obchodu. [online]. Praha. 2021. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://www.narodniportal.cz/spolecenska-odpovednost-organizaci/platforma-zainteresovanych-stran-csr/>

Pranadi, A., D. *Microgrids and Smart Grids in Definition*. ASEAN Centre for energy. [online]. Jakarta. 2016. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://aseanenergy.org/microgrids-and-smart-grids-in-definition/>

SBToolCZ. *Národní nástroj pro certifikaci kvality budov*. [online]. Praha. 2020. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://www.sbtool.cz/>

Siemens. *IoT pro budovy*. [online]. Praha. 2021. [14.9.2021]. Dostupné z: <https://new.siemens.com/cz/cs/products/technologie-budov/automation/iot-pro-budovy.html>

Szakály, Z. et al. Attitudes of the Lifestyle of Health and Sustainability Segment in Hungary. *Sustainability*. 2017, roč. 9, č. 1763.

World Health Organization. One Health. *United Nations*. [online]. Geneva. 2017. [2.12.2021]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/one-health>